

АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА

про рівень розвитку наукового (науково-технічного) потенціалу і результативності діяльності Українського інституту експертизи сортів рослин та обґрунтування напрямів і заходів з оптимізації діяльності Установи за 2015 – 2017 роки

Український інститут експертизи сортів рослин (скорочена назва: УІЕСР) створено шляхом реорганізації Державного центру сертифікації, ідентифікації та якості сортів рослин Державної комісії з випробування та охорони сортів рослин Мінагрополітики (**Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2002 №714** «Про утворення Державної служби з охорони сортів рослин та Українського інституту експертизи сортів рослин»). У складі Міністерства аграрної політики України на базі Державної комісії по випробовуванню та охороні сортів рослин створено Державну службу з охорони прав на сорти рослин як урядовий орган, якому підпорядковувалися УІЕСР та сортовипробувальні дослідні станції (Держсортслужбу ліквідовано у 2011 р.).

УІЕСР знаходиться у сфері управління Міністерства аграрної політики та продовольства України (далі - Мінагрополітики). Організаційно-правова форма установи: державна бюджетна неприбуткова наукова установа, яка має підтримку держави (Свідоцтво №02386, Серія НД від 02 травня 2018 року підтверджує державну реєстрацію наукової установи, яким надається підтримка держави з 01 грудня 2017 року).

УІЕСР знаходиться: вул. Генерала Родімцева, 15, м. Київ – 41, 03041. Загальна площа приміщень УІЕСР складає 1 589 м². Площа приміщень для дослідницької діяльності, у перерахунку на одного співробітника організації згідно чинного штатного розкладу, складає 14,44 м². Приміщення установи в оренду не здаються.

УІЕСР з 2015 року очолює директор Мельник Сергій Іванович, доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник сільського господарства України. До складу керівництва УІЕСР входять два заступники: Ткачик Світлана Олександрівна, кандидат сільськогосподарських наук і Києнко Зінаїда Богданівна, кандидат сільськогосподарських наук; учений секретар Лещук Надія Василівна, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник.

Діяльність керівництва УІЕСР відбувається через платформу дорадчих органів (4): Вчена рада, Методична комісія, Комісія з контролю якості проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин, Рада молодих вчених.

УІЕСР має 8 наукових структурних підрозділів, а саме:

відділ розгляду заявок, експертизи назви та новизни;
відділ експертизи на відмінність, однорідність та стабільність;
відділ експертизи на придатність до поширення;

відділ лабораторних досліджень з кваліфікаційної експертизи сортів рослин;
відділ науково-організаційної роботи;
відділ науково-технічної інформації;
відділ правового забезпечення та розробки законодавства у сфері охорони прав на сорти рослин;
відділ міжнародного співробітництва та забезпечення діяльності представника в Раді UPOV.

До структурних підрозділів, які не мають статусу наукового відносяться:

відділ кадрів та діловодства;
відділ бухгалтерського обліку та фінансового забезпечення;
відділ внутрішнього аудиту;
відділ охорони праці та протипожежної безпеки;
експлуатаційно-технічний відділ.

Комплекс польових і лабораторних досліджень з кваліфікаційної експертизи сортів рослин виконують 24-ри філії УІЕСР, а саме: Вінницький, Волинський, Дніпропетровський, Донецький, Житомирський, Закарпатський, Запорізький, Івано-Франківський, Кіровоградський, Київський, Львівський, Луганський, Миколаївський, Одеський, Полтавський, Рівненський, Сумський, Тернопільський, Харківський, Херсонський, Хмельницький, Черкаський, Чернівецький, Чернігівський обласні державні центри експертизи сортів рослин.

Штатна чисельність установи станом на 1 січня 2018 року складала 110 працівників. З них 10,9% співробітники, які працюють з неповним рівнем зайнятості. Чинний середній рівень зайнятості в установі складає 83,0%. Кількість наукових співробітників установи – 87. З них: докторів наук: 2 (1 за сумісництвом 0,5 п. о.); кандидатів наук: 15 (1 за сумісництвом 0,5 п. о.). Тридцять працівників – допоміжний технічний персонал. Середній вік наукових співробітників установи складає 40 років, з них 34% наукових співробітників віком до 35 років та 3% – пенсійного віку.

Основні завдання науково-технічної діяльності УІЕСР відповідно до Статуту (наказ Мінагрополітики від 25 вересня 2015 року №375):

проведення державної науково-технічної експертизи сортів рослин з метою визначення придатності їх до поширення в Україні та набуття прав на сорти рослин, як об'єктів інтелектуальної власності;

участь у межах компетенції у формуванні та проведенні науково-технічної, технологічної та інноваційної політики в галузях агропромислового комплексу, охорони прав на сорти рослин та сортової сертифікації насіння і садивного матеріалу;

науково-методичне забезпечення державної науково-технічної експертизи сортів рослин усіх типів, як на замовлення держави так і на замовлення суб'єктів господарювання різних форм власності;

участь у розробці проектів законодавства у сфері охорони прав на сорти рослин;

розробка методик для проведення досліджень кваліфікаційної експертизи сортів рослин, післяреєстраційного та дореєстраційного сортовивчення, ділянкового (грунтового) та лабораторного сортового контролю та інших типів державної науково-технічної експертизи сортів рослин;

виконання прикладних та інших науково-дослідних робіт з науково-технічної експертизи сортів рослин та сортової сертифікації;

науково-технічна, технічно-інформаційна та редакційно-видавнича діяльність у сфері охорони прав на сорти рослин, сортовивчення та сортової сертифікації.

Відповідно до статті 25 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» експертиза заявки на сорт рослин має статус державної науково-технічної експертизи та проводиться з метою формування Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні та Реєстру патентів на сорти рослин.

УІЕСР виконує наступні типи науково-технічної експертизи сортів рослин :

ВОС – відмінність, однорідність і стабільність;

ПСП – придатність сортів для поширення;

ПСВ – післяреєстраційне вивчення сортів рослин;

ДКС – дослідження колекцій сортів рослин;

КЗС – контроль перевірки збереженості сортів;

POST-control – ділянковий (грунтовий) та лабораторний сортовий контроль;

АДС – арбітражні та лабораторні дослідження з визначення технологічних та біохімічних показників сортів рослин.

Український інститут експертизи сортів рослин, як експертний заклад, безпосередньо виконує комплекс польових та лабораторних досліджень сучасними методами ідентифікації шляхом експертної оцінки нових сортів і гібридів усіх ботанічних таксонів під час проведення державної науково-технічної експертизи сортів рослин. Заявка на сорт рослин, подана юридичною чи фізичною особою до Мінагрополітики, як Компетентного органу, реєструється і передається до УІЕСР для проходження наступних етапів експертизи: експертиза заявки за формальними ознаками, кваліфікаційна експертиза, яка включає експертизу назви, новизни (для отримання патенту), відповідності критеріям відмінності, однорідності і стабільності; визначення показників придатності для поширення сортів на території України. УІЕСР готує Експертні висновки про результати польових досліджень з ПСП та ВОС з пропозиціями щодо державної реєстрації сорту та/або прав на нього.

Компетентний орган, на підставі наданих пропозицій приймає кінцеве рішення (позитивне або негативне) щодо державної реєстрації сорту з подальшим занесенням до державного реєстру сортів рослин, придатних до поширення в Україні (далі – Реєстр сортів рослин України).

Моніторинг Програми польових і лабораторних досліджень за звітний період (2015-2017 р.) показав, що:

Виконані етапи науково-технічних робіт за заявкою на сорт рослин, шт.	Роки			Разом
	2015	2016	2017	
Опрацьовано заявок на сорт рослин	1349	1229	1636	4214
Проведено польових і лабораторних досліджень на ВОС	3826	3666	3411	10903
Проведено польових і лабораторних досліджень на ПСП	1501	1367	1271	4139
Підготовлено Експертних висновків за заявкою на сорт рослин на ПСП	617	302	812	1731
Підготовлено Експертних висновків за заявкою на сорт рослин на ВОС	2226	1995	1253	5474
Сорти, які включено до Реєстру сортів рослин України	1120	1031	1471	оновлення

На виконання статей 14, 27, 29 закону України «Про охорону прав на сорти рослин» та Положення про Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні, затвердженого Постановою КМУ № 686 від 15.05.2003 р. державна науково-технічна експертиза сортів рослин ґрунтується на комплексних (польових і лабораторних) експериментальних дослідженнях з оцінки морфологічних, біологічних і господарсько-цінних ознак сортів рослин, визначенні їх придатності для використання у відповідних екоградієнтах вирощування, з дотриманням наукових сівозмін, науково обґрунтованих технологій вирощування та уніфікованих міжнародних і національних методик досліджень. Науково-кадровий потенціал, значний практичний досвід у сортовивченні та активна участь у міжнародних заходах з питань охорони прав на сорти рослин забезпечили на сьогодні якісне формування національних сортових рослинних ресурсів.

Наказами Мінагрополітики України від 30.12.2011 № 807 «Про реорганізацію сортодослідних станцій» та 19.04.2012 № 210 «Про реорганізацію державних центрів експертизи сортів рослин з державними інспекціями з охорони прав на сорти рослин» державна система з охорони прав на сорти рослин була розбалансована.

Реформування системи мало негативні наслідки для державної науково-технічної експертизи сортів рослин. Замість 94 пунктів досліджень залишилося 24 філії УІЕСР, що не мали земельних ресурсів та матеріально-технічної бази для проведення комплексу досліджень, втрачено науково обґрунтовані

сівозміни та професійні кадри. Крім того, з 2011 року фінансування польових та лабораторних досліджень з експертизи сортів рослин призупинено через неможливість врегулювання процедури використання зборів, що надходять від заявників за дії, пов'язані з охороною прав на сорти рослин на рахунок УІЕСР та мають виключно цільове призначення на проведення експертизи. Починаючи з 2015 року на баланс УІЕСР оформлено 1270,42 гектари земельних ділянок для цілей експертизи.

Обсяг базового фінансування прикладних досліджень з науково-технічної експертизи сортів рослин на замовлення держави за 2015-2017 роки складає 125 626,5 тис. грн., з них у 2017 році - 51 194,0 тис. грн. Обсяг конкурсного фінансування прикладних досліджень з науково-технічної експертизи сортів рослин на замовлення суб'єктів господарювання різних форм власності в контексті госпдоговірних тем з позабюджетних надходжень за надання послуг за звітний період склав 371,6 тис. грн., у тому числі 2017 рік - 62,9 тис. грн.

Сума базового (бюджетного) фінансування за звітний період у перерахунку на одного штатного співробітника установи складає 1 142,1 тис. грн. (2017 р. – 465,4). Сума конкурсного (позабюджетного) фінансування за період 2015 – 2017 роки на одного штатного співробітника установи склала 10,4 тис. грн.

Науково-технічна діяльність УІЕСР за звітний період 2015 – 2017 років охоплювала наступні напрями та сфери діяльності:

- формування Плану і Програми польових досліджень кваліфікаційної експертизи сортів рослин на поточний рік;
- організація отримання та передпосівної підготовки дослідних зразків насіння та садивного матеріалу для проведення кваліфікаційної експертизи;
- контроль зберігання офіційних зразків насіння і садивного матеріалу;
- контроль за формуванням, підтриманням, вивченням та оновленням колекцій загальновідомих сортів;
- організація та перевірка дотримання методичних і агротехнологічних вимог пунктами досліджень;
- організація та проведення Круглих столів, семінарів та симпозіумів із заявниками, представниками Мінагрополітики, вищими навчальними закладами та науковими установами НААН і НАН України;
- організація та проведення навчання з підвищення кваліфікації фахівців державної системи охорони прав на сорти рослин;
- організація засідань Вченої ради УІЕСР;
- проведення атестації наукових співробітників УІЕСР;
- організація засідань Комісії з контролю якості проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин;
- організація засідань Методичної комісії УІЕСР;
- організація кваліфікаційної експертизи, отримання результатів, аналіз та підготовка експертних висновків (ВОС і ПСП) з пропозиціями щодо прийняття кінцевого рішення за заявкою на сорт рослин.

У 2016 році за замовленням УІЕСР та погодженням Мінагрополітики розроблено Технічне завдання на створення автоматизованої системи інформаційного забезпечення УІЕСР, метою якого є поетапне впровадження сучасних інформаційних технологій і програмних продуктів у сфері охорони прав на сорти рослин. У 2017 році впроваджено автоматизовану систему контролю документообігу (АСКОД).

Впродовж 2017-2018 років на підставі Технічного завдання розроблено та введено в експлуатацію спеціалізоване програмне забезпечення, що автоматизує процеси отримання, введення та опрацювання результатів польових досліджень з кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення.

Пункти досліджень, які проводять комплекс польових і лабораторних досліджень, частково забезпечено планшетними комп'ютерами для передачі даних у режимі on-line з поля пункту дослідження до бази даних УІЕСР, що усуває вплив людського фактору на результати кваліфікаційної експертизи.

Створено та впроваджено програмно-апаратний комплекс – сервісний офіс «Кабінет заявника», який забезпечує внутрішню комунікацію структурних підрозділів УІЕСР із заявниками.

Розроблено та запроваджено інформаційну систему планування, погодження та обліку закупівель УІЕСР «Закупівлі 2.0», налагоджено своєчасне та належне проведення процедур публічних закупівель.

Розроблено новий офіційний сайт УІЕСР. Суттєво модернізовано веб-сайт УІЕСР та переведено його на сучасніший хостинг.

Науково-технічна продукція УІЕСР представлена Методиками з проведення державної науково-технічної експертизи сортів рослин для всіх типів досліджень, а також Атласами морфологічних ознак відповідних ботанічних таксонів, які є доповненням до чинної методики з експертизи на ВОС за вимогами UPOV і CPVO Європейського Союзу та проведення сортової сертифікації за вимогами OECD.

Приєднання України до Акта 1991 року Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин та його ратифікація стали передумовою прийняття Верховною Радою України Закону України від 02.08.2006 № 60-V «Про приєднання України до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин». УІЕСР – експертний заклад у сфері охорони прав на сорти рослин, має виключну компетенцію, спрямовану на виконання зобов'язань України за Конвенцією. Комплекс польових і лабораторних досліджень, за результатами яких готується експертний висновок за заявкою на сорт рослин з пропозиціями щодо державної реєстрації сорту та/або прав на нього, здійснюється відповідно до вимог чинних методик, які адаптовано до міжнародних вимог Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин (UPOV).

Міжнародна діяльність державної системи охорони прав на сорти рослин формує позитивний імідж України у сфері охорони прав на сорти рослин та сортової сертифікації насіння та садивного матеріалу. У листопаді 2009 року Україна приєдналася до двох Схем сортової сертифікації Міжнародної

організації з економічної співпраці та розвитку (ОЕСД) зернові та кукурудза і сорго (на законодавчому рівні ратифіковано). До третьої Схеми: хрестоцвітих та інших олійних і прядивних культур приєднана, але в законодавчому форматі не ратифіковано. Сьогодні Україна декларує міжнародній спільності наміри приєднання до інших схем сортової сертифікації, де в основу покладено гармонізований метод ідентифікації сортів (кваліфікаційна експертизи на ВОС, польове інспектування насінницьких посівів та POST-control) – морфологічний опис.

УІЕСР у співпраці з фахівцями наукових установ НААН і НАН України розробив методики та форми показників для визначення придатності до поширення сортів рослин, які розглянуто та схвалено Методичною комісією УІЕСР.

Розробка методик проведення експерти сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність для нових ботанічних таксонів здійснювалась відповідно до документа TGP 7/3 Development of Test Guidelines. Гармонізація Переліку назв ботанічних таксонів латинською мовою здійснювалась відповідно до бази даних UPOV Code List and Denomination Classes. Пошук граничних меж для встановлення коду проявлення кількісних ознак за ідентифікації сортів рослин здійснювався за програмою «Варіаційний ряд». Статистичне опрацювання величини урожайності та параметрів умовного стандарту здійснювалось відповідно до методики Б. А. Доспехова із застосуванням Варіаційної статистики та програми Statistica 10.

Електронний ресурс пошуку міжнародних методичних вказівок:

- [TGP /7/3 DEVELOPMENT OF TEST GUIDELINES / Adopted by the Council at its forty-fifth ordinary session on October 20, 2011 // URL: http://www.upov.int/edocs/tgpdocs/en/tgp_7.pdf](http://www.upov.int/edocs/tgpdocs/en/tgp_7.pdf)
- <http://sops.gov.ua/index.php/vidannya-2/metodiki/metodika-vo2>
- <http://sops.gov.ua/index.php/vidannya-2/95-metodiki/160-pp>
- http://www.upov.int/test_guidelines/en/list.jsp
- <http://www.cpvo.europa.eu/main/en/home/technical-examinations/technical-protocols>
- http://www.upov.int/genie/en/updates/upov_code.jsp

На виконання протоколу 42-ої технічної робочої групи з польових культур Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин UPOV наукових співробітників УІЕСР, як провідних експертів, залучено до розробки міжнародних проектів, зокрема за звітний період розроблено та проходить обговорення проект Методики на ВОС для сортів елевсини коракан (*Eleusine coracana* (L.) Gaertn.) для розгляду на робочій групі з польових культур UPOV.

У рамках міжнародної співпраці УІЕСР забезпечив підготовку та обмін результатами кваліфікаційної експертизи на ВОС:

2015 р.

- підготовлено 90 запитів до Компетентного органу держави-учасниці УПОВ за клопотанням заявників, (34 – Франція, 8 – Угорщина, 7 – Італія, 1 – Іспанія, 2 – Росія, 22 – Нідерланди, 3 – Румунія, 7 – Словаччина, 2 – Болгарія, 1 – Португалія, 1 – Чеська Республіка, 2 – Сербія).

- на запит Компетентного органу держави-учасниці УПОВ надано 15 звітів з проведення кваліфікаційної експертизи та опису сорту, згідно з Методикою УПОВ, з них 14 – Росія, 1 – Туреччина.

2016 р.

- підготовлено 133 запити до Компетентного органу держави-учасниці УПОВ за клопотанням заявників, (23 – Франція, 1 – Італія, 3 – Іспанія, 1 – Росія, 55 – Нідерланди, 4 – Румунія, 1 – Словаччина, 1 – Португалія, 29 – Чеська Республіка, Сербія – 2, Польща – 1, Данія - 3, Аргентина – 1, Хорватія – 1, Великобританія – 2, Канада - 5).

- на запит Компетентного органу держави-учасниці УПОВ надано 3 звіти з проведення кваліфікаційної експертизи, згідно з Методикою УПОВ до Туреччини.

2017 р.

- підготовлено 112 запитів до Компетентного органу держави-учасниці УПОВ за клопотанням заявників, (19 – Франція, 5 – Іспанія, 2 – Росія, 45 – Нідерланди, 3 – Румунія, 5 – Словаччина, 28 – Чеська Республіка, 1 – Данія, 1 – Угорщина, 3 – Німеччина).

- на запит Компетентного органу держави-учасниці УПОВ надано 3 звіти з проведення кваліфікаційної експертизи, згідно з Методикою УПОВ до Туреччини, Сербії та Росії.

За 2015 – 2017 рр. УІЕСР підготував і забезпечив друк наступної науково-технічної продукції:

2015 рік

1. Методика проведення експертизи сортів рослин групи декоративних, лікарських та ефіроолійних, лісових на придатність до поширення в Україні (ПСП) / Український інститут експертизи сортів рослин ; ред. С. О. Ткачик. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. – 128 с. – ISBN 978-966-924-194-8.
2. Методика проведення експертизи сортів рослин групи плодових, ягідних, горіхоплідних, субтропічних та винограду на придатність до поширення в Україні (ПСП) / Український інститут експертизи сортів – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015.– 84 с. – ISBN 978-966-924-192-4
3. Методика проведення експертизи сортів рослин групи технічних та кормових на придатність до поширення в Україні (ПСП) / Український інститут експертизи сортів рослин ; ред. С. О. Ткачик ; сост.: З. Б. Києнко, Н. П. Костенко, Є. А. Шкапенко. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2015. – 74 с. – ISBN 978-966-924-193-1

4. Методика державної науково-технічної експертизи сортів рослин. Методи визначення показників якості продукції рослинництва / Український інститут експертизи сортів – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015.– 158 с. – ISBN 978-966-191-7
5. Методика післяреєстраційного вивчення сортів рослин (ПСВ)/ Український інститут експертизи сортів рослин. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. – 25 с. – ISBN 978-966-924-1.
6. Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку [Текст] : Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 20-річчю членства України в Міжнародному союзі з охорони нових сортів рослин (UPOV) (3 листопада 2015 р. ; Київ) / Український інститут експертизи сортів рослин – Київ : [б. и.], 2015. – 118 с. - ISBN 978-966-924-161-0

2016 рік

1. Атлас морфологічних ознак сортів соняшнику однорічного *Helianthus annuus* L. (наочне доповнення до «Методики проведення інспектування посівів соняшнику однорічного»)/Український інститут експертизи сортів рослин. – К., 2016. – 75 с.
2. Атлас морфологічних ознак сортів капусти *Brassica* L. (наочне доповнення до «Методики проведення експертизи сортів роду капусти з визначення відмінності, однорідності та стабільності»)/Український інститут експертизи сортів рослин. – К., 2016. – 170 с.
3. Атлас морфологічних ознак сортів роду цибулі *Allium* L. (наочне доповнення до «Методики проведення експертизи сортів: цибуля городня, батун, слизун, шніт, порей, скорода, шалот, черемша, багатоярусна та часник з визначення відмінності, однорідності та стабільності»)/Український інститут експертизи сортів рослин. – К., 2016. – 147 с.
4. Методика проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення в Україні. Загальна частина / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О. – 4-те вид., випр. і доп. – Вінниця, 2016. – 120 с. ISBN 978-966-924-579-3.
5. Методика проведення експертизи сортів рослин групи технічних та кормових на придатність до поширення в Україні. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Києнко З. Б, Костенко Н. П. та ін. – Вінниця, 2016. – 74 с. ISBN 978-966-924-575-5.
6. Методика проведення експертизи сортів рослин групи зернових, круп'яних та зернобобових на придатність до поширення в Україні. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Лівандовський А. А., Хоменко Т. М. та ін. – Вінниця, 2016. – 82 с. ISBN 978-966-924-587-8.
7. Методика проведення експертизи сортів рослин групи плодових, ягідних, горіхоплідних, субтропічних та винограду на придатність до поширення в Україні. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С.

- О.; укл. Києнко З. Б., Матус В. М. та ін. – Вінниця, 2016. – 85 с. ISBN 978-966-924-588-5.
8. Методика проведення експертизи сортів рослин групи декоративних, лікарських та ефіроолійних, лісових на придатність до поширення в Україні. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Києнко З. Б., Матус В. М. – Вінниця, 2016. – 129 с. ISBN 978-966-924-577-9.
  9. Методика проведення експертизи сортів рослин картоплі та груп овочевих, баштанних, пряно-смакових на придатність до поширення в Україні. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Києнко З. Б., Павлюк Н. В. та ін. – Вінниця, 2016. – 95 с. ISBN 978-966-924-576-2.
  10. Методика проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення в Україні. Методи визначення показників якості продукції рослинництва / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; Києнко З. Б., Присяжнюк Л. М. та ін. – Вінниця, 2016. – 159 с. ISBN 978-966-924-578-6.
  11. Методика проведення фітопатологічних досліджень за штучного зараження рослин / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Лещук Н. В., Башкірова Н. В. та ін. – Вінниця, 2016. – 75 с. ISBN 978-966-924-574-8.
  12. Методика проведення експертизи сортів рослин групи зернобобових, та круп'яних на відмінність, однорідність і стабільність. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Костенко Н. П., Гринів С. М. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – Вінниця, 2016. – 217 с. ISBN 978-966-924-593-9.
  13. Методика проведення експертизи сортів рослин групи зернових на відмінність, однорідність і стабільність. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Костенко Н. П., Гринів С. М. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – Вінниця, 2016. – 164 с. ISBN 978-966-924-594-6.
  14. Методика проведення експертизи сортів рослин групи технічних на відмінність, однорідність і стабільність. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Костенко Н. П., Гринів С. М. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – Вінниця, 2016. – 188 с. ISBN 978-966-924-601-1.
  15. Методика проведення експертизи сортів рослин групи плодових, ягідних, горіхоплідних та винограду на відмінність, однорідність і стабільність. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Костенко Н. П., Гринів С. М. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – Вінниця, 2016. – 850 с. ISBN 978-966-924-600-4.
  16. Методика проведення експертизи сортів рослин групи олійних на відмінність, однорідність і стабільність. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Костенко Н. П., Гринів

- С. М. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – Вінниця, 2016. – 178 с. ISBN 978-966-924-599-1.
17. Методика проведення експертизи сортів рослин групи лісових на відмінність, однорідність і стабільність. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Костенко Н. П., Гринів С. М. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – Вінниця, 2016. – 321 с. ISBN 978-966-924-597-7.
  18. Методика проведення експертизи сортів рослин групи кормових та коренеплідних на відмінність, однорідність і стабільність. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Костенко Н. П., Гринів С. М. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – Вінниця, 2016. – 983 с. ISBN 978-966-924-595-3.
  19. Методика проведення експертизи сортів рослин групи овочевих, картоплі та грибів на відмінність, однорідність і стабільність. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Києнко Н. В., Лещук Н. В. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – Вінниця, 2016. – 1145 с. ISBN 978-966-924-598-4.
  20. Методика проведення експертизи сортів рослин групи декоративних на відмінність, однорідність і стабільність. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Костенко Н. П., Гринів С. М. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – Вінниця, 2016. – 1129 с. – ISBN 978-966-924-592-2.
  21. Методика проведення експертизи сортів рослин групи лікарських та ефіроолійних на відмінність, однорідність і стабільність. / Український інститут експертизи сортів рослин; ред. Ткачик С. О.; укл. Костенко Н. П., Гринів С. М. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – Вінниця, 2016. – 886 с. – ISBN 978-966-934-596-0.
  22. Каталог сортів ячменю за поліморфізмом гордеїнів: ред. Мельник С. І., Присяжнюк Л. М., Шаюк Л. В., Коровко Л. В. та ін. – Вінниця, 2016. – 110 с.
  23. Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених і спеціалістів (IV ; 21 квітня 2016 р. ; с. Центральне). Селекція, генетика та технології вирощування сільськогосподарських культур [Текст] / Український інститут експертизи сортів рослин. - Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. - 128 с.
  24. Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених і спеціалістів (25-26 травня 2016 р. ; Дніпропетровськ). Роль наукових досліджень в забезпеченні процесів інноваційного розвитку аграрного виробництва України [Текст] / Український інститут експертизи сортів рослин. - Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. - 120 с.
  25. Міжнародна науково-практична конференція присвячена 100-річчю селекції пшениці в інституті Селекційно-генетичний інститут - Національному центрі насіннізнавства та сортовивчення (1-3 червня 2016 р.; Одеса). Сучасні напрями селекційного удосконалення пшениці [Текст]

- / Український інститут експертизи сортів рослин. - Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. - 147 с.
26. Міжнародна науково-практична конференція присвячена 25-річчю Національного генбанку України (4-7 липня 2016 р. ; Київ). Генетичне та сортове різноманіття рослин для покращення якості життя людей [Текст] : тези доповідей / Міжнародна науково-практична конференція присвячена 25-річчю Національного генбанку України (4-7 липня 2016 р. ; Київ) . - Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. - 207 с.
  27. Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених (V ; 29-30 вересень ; Київ).
  28. Новітні технології вирощування сільськогосподарських культур [Тези доповідей] / Український інститут експертизи рослин. - Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. - 123 с.
  29. Міжнародна науково-практична конференція (II ; 3 листопада 2016 р. ; Київ).
  30. Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку [Текст] / Український інститут експертизи сортів рослин. - Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. - 253 с.
  31. Міжнародна науково-практична конференція (18 листопада 2016 р.; Київ). Професор С. Л. Франкфурт (1866-1954) - видатний вчений-агробіолог, один із дієвих організаторів академічної науки в Україні (до 150-річчя від дня народження) [Текст] . Ч. 1 / Український інститут експертизи сортів рослин. - Київ : [б. и.], 2016. - 200 с.
  32. Міжнародна науково-практична конференція (18 листопада 2016 р. Київ). Професор С. Л. Франкфурт (1866-1954) - видатний вчений-агробіолог, один із дієвих організаторів академічної науки в Україні (до 150-річчя від дня народження) [Текст] . Ч. 2 ; Український інститут експертизи сортів рослин / Український інститут експертизи сортів рослин. - Київ : [б. и.], 2016. - 431 с

ІНШІ ВИДАННЯ

1. Інноваційне забезпечення селекційного процесу та технологій вирощування озимої пшениці [Текст] : Український інститут експертизи сортів рослин. - Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2016. - 148 с. - (Агропромисловий комплекс України : спеціальний випуск реферативного журналу).
2. Зернобобові культури [Текст] = Legumes topical scientific and auxiliary bibliography domestic and foreign publication from the funds of the National Scientific Agricultural Library NAAS : темат. наук.-допом. бібліогр. покажч. вітчизн. та зарубіжних видань з фондів ННСГБ НААН / Український інститут експертизи сортів рослин, Насіннева асоціація України, Нац. наук. с.-г. б-ка ; наук. ред. В.А. Вергунов ; уклад. В.А. Вергунов, Л.М. Татарчук, Н.Д. Коломієць, Л.А. Зайцева. - Вінниця : [б. и.], 2016. - 264 с.

2017 рік

1. Атлас морфологічних ознак сортів горіха грецького *Juglans regia* L. (наочне доповнення до «Методики проведення експертизи сортів горіха грецького *Juglans regia* L.» з визначення відмінності, однорідності та стабільності"): атлас / Український інститут експертизи сортів рослин. – Київ, 2017. – 46 с. ISBN 978-966-924-710-0.
2. Атлас морфологічних ознак сортів проса посівного *Panicum miliaceum* L. (наочне доповнення до «Методики проведення експертизи сортів проса посівного (*Panicum miliaceum* L.) на відмінність, однорідність та стабільність»): атлас / Український інститут експертизи сортів рослин. – Київ, 2017. – 36 с. ISBN 978-966-924-711-7.
3. Атлас морфологічних ознак сортів суниці *Fragaria* L. (наочне доповнення до «Методики проведення експертизи сортів суниці (*Fragaria* L.) на відмінність, однорідність та стабільність»): атлас / Український інститут експертизи сортів рослин. – Київ, 2017. – 55 с. ISBN 978-966-924-713-1.
4. Атлас морфологічних ознак сортів винограду *Vitis* L. (доповнення до «Методики проведення експертизи сортів винограду (*Vitis* L.) з визначення відмінності, однорідності та стабільності»): атлас / Український інститут експертизи сортів рослин. – Київ, , 2017. – 50 с. ISBN 978-966-924-700-1.
5. Атлас морфологічних ознак сортів хмелю звичайного *Humulus lupulus* L. (наочне доповнення до «Методики проведення експертизи сортів хмелю звичайного з визначення відмінності, однорідності та стабільності»): атлас / Український інститут експертизи сортів рослин. – Київ, 2017. – 40 с. ISBN 978-966-924-714-8.
6. Атлас морфологічних ознак сорго двокольорового *Sorghum bicolor* L.: атлас / Український інститут експертизи сортів рослин – Київ, 2017. – 37 с. ISBN 978-966-924-712-4.
7. Селекція, генетика та технології вирощування сільськогосподарських культур / Український інститут експертизи сортів рослин. Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених і спеціалістів присвячена 105-річчю Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла НААН України та 15-річчю від Дня утворення Українського інституту експертизи сортів рослин (V; 21 квітня 2017 р.; с. Центральне) / Український інститут експертизи сортів рослин. – Вінниця: ФОП Корзун, 2017. – 143 с.
8. Наукове забезпечення інноваційного розвитку агропромислового комплексу в умовах змін клімату. Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених і спеціалістів (25-26 травня 2017 р.; Дніпро). / Український інститут експертизи сортів рослин. – Вінниця: ФОП Корзун, 2017. – 218 с.
9. Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку. Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 15-річчю створення

- Українського інституту експертизи сортів рослин (III; 7 червня 2017 р.; Київ). / Український інститут експертизи сортів рослин. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. – 230 с.
10. Тритикале – культура ХХІ сторіччя. Міжнародна науково-практична конференція (4-6 липня 2017 р.; Харків) / Український інститут експертизи сортів рослин. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. – 84 с.
11. Сучасний стан та гармонізація назв культурних рослин в системі UPOV. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (13 жовтня 2017 р.; Київ) / Український інститут експертизи сортів рослин. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. – 57 с.

Видавнича активність.

Впродовж 2017 року підготовлено до друку та видано:
науково-практичний журнал «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин» («Plant varieties studying and protection») (№№1–4);
бюлетень «Охорона прав на сорти рослин» (№№1–4);
збірники матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій (5);
польові журнали (12);
атласи морфологічних ознак для різних ботанічних таксонів (6).

Науково-публікаційна активність за звітний період 2015-2017 роки

Публікації	2017 к-сть	2015-2017 к-сть
Статті у виданнях, що індексуються наукометричними базами Web of Science та/або Scopus (вказати у скількох із них перший чи провідний автор був від організації)	1	1
Інші статті у наукових періодичних виданнях	52 статті 55 тез	164 статті 161 теза
Монографії, розділи монографій у видавництвах категорій А та В за класифікацією SENSE (коментар нижче)	-	-
Інші монографії та розділи монографій	2	4
Підручники та навчальні посібники, що мають наукову новизну	-	-
Науково-довідкові видання (енциклопедії, довідники, наукові каталоги, огляди, публікації джерел та пам'яток науки та культури тощо, що мають наукову новизну)	8	53
Інші (коротко вкажіть які саме)	-	-

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.11.2004 № 816-р «Про заходи щодо виконання зобов'язань України за Міжнародною конвенцією по охороні нових сортів рослин» засновано науково-практичний журнал «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин» («Plant Varieties Studying and Protection»), який включено в перелік фахових видань за двома науковими напрямками: сільськогосподарські та біологічні науки. Періодичність видання складає чотири рази в рік. Електронну версію журналу розміщено на сайті <http://journal.sops.gov.ua/>.

Розроблено та впроваджено новий формат розвитку науково-практичного журналу «Plant varieties studying and protection» як сучасного рейтингового міжнародного наукового видання, зокрема:

- переглянуто та розширено тематичну спрямованість журналу з метою охоплення важливих та актуальних питань не лише сортовивчення й сортознавства, селекції та насінництва сільськогосподарських культур і технологічних аспектів їх вирощування, але й генетики та фізіології рослин, біотехнології, що сприяє розширенню авторського колективу видання, його читацької аудиторії та сфери розповсюдження;

- сформовано редакційну колегію із залученням до неї провідних вітчизняних й зарубіжних науковців з високими імпаکت-фактором, індексом Гірша та наявністю друкованих праць у Web of Science Core Collection / Scopus, що дало змогу істотно підвищити авторитет журналу як міжнародного наукового видання, поліпшити процес добору наукових статей та якість їх рецензування;

- започаткована робота на завершальному етапі з приведення наукового здобутку членів редколегії та рецензентів до нових вимог МОН;

- розроблено та затверджено співзасновниками нову редакцію Установчого договору про заснування науково-практичного журналу «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин» та нову редакцію Положення про видання журналу;

- створено та здійснюється постійний супровід інтернет-сайту журналу, який відповідає всім сучасним вимогам провідних міжнародних рецензованих наукових видань (зокрема інновацією сайту є впровадження автоматизованої системи подання авторами матеріалів до журналу, за якої всі задіяні особи – автори, рецензенти й редактори можуть відслідковувати у режимі on-line весь процес редакційної підготовки конкретної статті до друку);

- повний електронний архів журналу представлено на сайтах ряду вітчизняних та міжнародних реферативних баз та наукових каталогів, що постійно оновлюються, зокрема: Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН, Українських наукових журналів, науковій електронній бібліотеці Elibrary.ru (РФ), Білоруській сільськогосподарській бібліотеці НАН Білорусі, досягнуто домовленостей щодо розміщення журналу в електронних репозитаріях провідних університетів України, СНД та ЄС, реферати статей розміщуються у журналі «Джерело»;

– журнал офіційно зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань (ISSN International Centre. Paris, France) із присвоєнням Міжнародного стандартного серійного номера ISSN як для паперової, так і електронної версій видання. Наявність номера ISSN є обов'язковою умовою для включення будь-якого видання до міжнародних наукометричних баз даних та депозитаріїв;

– УІЕСР зареєстровано як видавця науково-інформаційних матеріалів у міжнародній агенції CrossRef з наданням унікального цифрового ідентифікатора DOI, який є міжнародним стандартом ідентифікації наукових публікацій та однією з умов для успішного включення видань у провідні світові наукометричні бази даних Scopus та Web of Science;

– з метою популяризації видання й оперативного інформування його авторів та читачів щодо термінів виходу та формування поточних номерів, змін вимог до оформлення та подання матеріалів та ін. здійснюється супровід сторінки журналу в соціальній мережі Facebook.

У 2017 році науково-практичний журнал «Plant varieties studying and protection» («Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин») включено до наступних наукометричних баз даних та каталогів:

Index Copernicus Journals Master List;

Cosmos Impact Factor;

CIARD RING;

Directory of Open Access Journals (DOAJ);

Elektronische Zeitschriftenbibliothek (The Electronic Journals Library, ESJL);

The Journals Impact Factor (JIF);

JOURNAL FACTOR International Citation Index OF JOURNAL IMPACT FACTOR & INDEXING;

MIAR;

PKP Index – проект Public;

Knowledge Project (PKP);

Polska Bibliografia Naukowa (PBN);

Scientific Indexing Services (SIS);

Бібліотека Лейпцизького університету;

Міжнародний інститут організованих досліджень (I2OR);

AGRICOLA.

У 2017 році подано на розгляд заявку до Science Citation Index Expanded (SCIE) база даних у складі Web of Science, InfoBase Index, Biological & Agricultural Index Plus. Науково-практичний журнал «Plant varieties studying and protection» з липня 2017 року проходить оцінку для включення в базу Web of Science).

Індекс цитування наукової установи УІЕСР в Google Scholar становить $h = 6$; індекс цитування науково-практичного журналу Plant varieties studying and protection» («Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин») в Google Scholar становить $h = 5$.

На виконання вимог статті 8 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» та інших нормативно-правових актів у сфері охорони прав на сорти рослин, Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України, наказу Мінагрополітики від 20.01.2017 № 23 «Про підготовку та забезпечення друку Бюлетеня «Охорона прав на сорти рослин» та відповідно до Статуту УІЕСР впродовж 2017 року переглянуто та затверджено Положення про Бюлетень «Охорона прав на сорти рослин» («Охрана прав на сорта растений», «Plant variety rights protection»). З метою полегшення доступу до інформації щодо офіційних відомостей, опублікованих у Бюлетені, поточні випуск та архів розміщено на веб-сайті УІЕСР. На виконання доручення Мінагрополітики починаючи з 2018 року збільшено періодичність друку Бюлетеня до шести разів на рік.

Взаємодія з ДП «Преса». За звітний період розповсюджено через Державне підприємство «Преса» за передплатою 28 примірників бюлетеня «Охорона прав на сорт рослин» та 60 примірників журналу.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.11.2004 № 816-р «Про заходи щодо виконання зобов'язань України за Міжнародною конвенцією по охороні нових сортів рослин» в 2017 році започатковано розробку довідкової інформаційної системи «Сорт» на платформі «Уран», яка слугуватиме споживачам в контексті надання інформації щодо сорту рослин в просторі і часі та забезпечить об'єктивність, оперативність та прозорість пошуку для всіх суб'єктів господарювання різної форми власності.

У 2017 році розроблено та запроваджено сайт «Наукові конференції Українського інституту експертизи сортів рослин» <http://confer.uisr.sops.gov.ua/>. Опубліковано матеріали конференцій поточного року та створено архів попередніх років (наразі внесено 1960 статей). Відбувається постійне наповнення сайту.

Електронний каталог науково-технічного фонду УІЕСР розміщений в мережі Інтернет. Станом на 01.01 2018 року каталог містив 2 595 записів. З метою належного інформаційного забезпечення потреб науковців УІЕСР оформлено міжбібліотечний абонемент (МБА) з Національною бібліотекою ім. В. І. Вернадського та Національною науковою с-г. бібліотекою.

За звітний період започатковано науково-технічний бібліотечний фонд, де зібрано: монографії, збірники наукових праць, довідники, визначники, словники, періодичні видання, автореферати дисертацій. На 01.01.2018 фонд містить 2494 книжкові одиниці, які включено до інформаційно-метричної системи «ІРБІС-64».

Започатковано електронний каталог науково-технічного бібліотечного фонду, розміщений в мережі Internet <http://sops.irbis24.org/sops/>. Електронний каталог дає можливість здійснювати швидкий і якісний пошук літератури за різними параметрами. Бібліотечний фонд опрацьовується автоматизованою бібліотечно-інформаційною системою «ІРБІС-64». Фонд щорічно поповнюють

фаховими періодичними виданнями України, отриманими за передплатою (близько 30 назв) та за книгообміном з суміжними науковими установами України та зарубіжжя.

У 2017 році УІЕСР включено до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції як суб'єкта видавничої справи (Свідоцтво Державного комітету телебачення і радіомовлення України від 25.09.2017р.). Український інститут експертизи сортів рослин має свідоцтво на знак для товарів і послуг.

УІЕСР укладено угоди про творчу співпрацю із:

33 науково-дослідними установами НААН та НАН України;

21 вищими навчальними закладами аграрного профілю України;

26 науково-навчальними установами інших держав (Білорусь, Молдова, Казахстан, Вірменія, Азербайджан, Угорщина, Болгарія, Туреччина).

УІЕСР постійно співпрацює з компетентними органами інших країн-учасниць UPOV для гармонізації дій, принципів та підходів щодо ідентифікації сортів рослин сучасними методами як морфологічного опису, так і електрофорезу запасних білків і ферментів та полімеразно-ланцюгової реакції з подальшою підготовкою морфологічної та/або генетичною кодовою формули сорту – кандидата.

За звітний період 2015 – 2017 роки укладено угоди, підписано програми та плани дій: підписано План дій у сфері експертизи та охорони прав на сорти рослин Українського інституту експертизи сортів рослин та Центру випробування сортів рослин Республіки Польща на 2016-2020 рр.; Програму про співпрацю між УІЕСР та Республіка Білорусь на 2017-2021 роки.

Кількість дисертаційних робіт, захищених співробітниками установи протягом останнього року та трьох років (2015-2017рр.).

За період 2015-2017 роки співробітниками установи захищено 2 дисертаційні роботи на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук та отримано 1 вчене звання старшого наукового співробітника. Спеціалізовані Вчені ради в УІЕСР відсутні.

На виконання п.11 Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.11.2004 р. за № 816-р «Про заходи щодо виконання зобов'язань України за Міжнародною конвенцією по охороні нових сортів рослин» щодо організації в Національному аграрному університеті (сьогодні Національний університет біоресурсів і природокористування України) підготовки фахівців із спеціальності «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин» за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра (напрямок «Агрономія») та магістра (спеціальність «Селекція і генетика сільськогосподарських культур») та з метою кадрового забезпечення державної системи з охорони прав на сорти рослин було продовжено Угоду про співробітництво та організацію взаємовідносин № 59 від 26.06.2014 р. між Українським інститутом експертизи

сортів рослин і Національним університетом біоресурсів і природокористування України (НУБіПУ) терміном дії до 30 червня 2019 року.

Угодою передбачено підготовку фахівців зі спеціальності «Селекція і генетика сільськогосподарських культур» спеціалізація «Сортовивчення і охорона прав на сорти рослин». Теоретичний і практичний курс дисциплін дасть можливість майбутнім фахівцям поглибити знання з фенотипу та генотипу сортів рослин, методів ідентифікації сортів рослин та їх застосування в процесі державної реєстрації сортів та набутті майнового права на сорт, як об'єкт інтелектуальної власності.

Дисципліна «Державна кваліфікаційна експертиза на придатність до поширення» передбачає вивчення комплексної оцінки сортів рослин за морфобіологічними та господарсько-цінними характеристиками в процесі комплексу польових та лабораторних досліджень, за результатами яких приймається рішення щодо державної реєстрації сорту із подальшим занесенням до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Дисципліна формує уявлення щодо принципів організації науково обґрунтованого моніторингу ринку сортів рослин. Теоретичний та практичний курс дисципліни допомагає освоїти сортову діагностику кількісних та якісних характеристик сортів-кандидатів, їхньої стійкості до стресових факторів середовища, визначення пластичності, адаптивності сортів у процесі трансформації їх господарсько-біологічної, споживчої та інтелектуальної цінності. Слід зазначити, що пункти досліджень УІЕСР слугують базою проходження навчальної та виробничої практики магістрів ааграрних вузів України. Фахівці ОКР «Магістр» за спеціальністю «Селекція і генетика» та спеціалізацією «Сортовивчення і охорона прав на сорти рослин» працюють в різних сферах аграрного сектору, безпосередньо в Українському інституті експертизи сортів рослин – 25 випускників НУБіПУ.

УІЕСР провів оцінку знань наукових співробітників установи та фахівців дослідників пунктів досліджень та філій за тестами, структура яких складала 120 питань за двома блоками.

Оцінювання знань проводили за критеріями Болонської системи:

БЛОК 1 ПСП: теоретичні (правові - методичні) + спеціальні питання;

Тестові завдання: 10 тестів: 3 відповіді на питання – вибір правильної.

БЛОК 2 ВОС: теоретичні (правові - методичні) + спеціальні питання;

Тестові завдання: 10 тестів: 3 відповіді на питання – вибір правильної

Підвищення кваліфікації. Співробітники УІЕСР постійно вивчають передовий вітчизняний та міжнародний досвід з питань селекції, насінництва, охорони сортів рослин, морфології та сучасних методів ідентифікації сортів. Стажування за кордоном (Нідерланди, Китай, Польща, Республіка Білорусь) проходило 12 співробітників. Щорічно дистанційно підвищують свою кваліфікацію співробітники УІЕСР на платформі Міжнародного союзу з

охорони нових сортів рослин (UPOV). За період 2015-2018 р. отримано 22 сертифікати.

За звітний період 62 співробітники УІЕСР пройшли підвищення кваліфікації за програмою підготовки «Професійне виконання обчислень в електронних таблицях», навчання в НУБіП України з використання пакету прикладних програм «Microsoft Access» та застосування мови програмування SQL та навчання в Інституті післядипломної освіти «УКРСТЕНО» за курсом «Робота з видавничою системою Adobe InDesign» та отримали відповідні сертифікати. Постійно проводиться підвищення рівня знань з англійської мови за різними рівнями підготовки Наукові працівники УІЕСР постійно підвищують свій професійний рівень, вивчають передовий досвід у сфері охорони прав на сорти рослин інших країн – учасниць UPOV та CPVO Європейського Союзу.

Аналіз наукової та науково-технічної діяльності Українського інституту експертизи сортів рослин за 2015-2017 роки (сильні аспекти)

1. Постійне вдосконалення і розробка нових сучасних методів, методик і методології з врахуванням міжнародних вимог (UPOV, OECD, CPVO, ISTA) у сфері охорони прав на сорти рослин та сортової сертифікації насіння і садивного матеріалу. Багаторічний досвід, знання та методичні підходи співробітників УІЕСР забезпечили розробки уніфікованих національних методик з: експертизи сортів рослин на придатність до поширення в Україні; визначення критеріїв відмінності, однорідності та стабільності сортів рослин відповідного ботанічного таксону; фітопатологічних досліджень за умов штучного зараження; визначення показників якості; післяреєстраційного вивчення сортів рослин; проведення ділянкового (грунтового) і лабораторного сортового контролю та методичних матеріалів як наочне доповнення і коментарі до них;

2. Наявність сформованого колективу науковців, здатних виконувати поставлені перед УІЕСР завдання щодо проведення комплексу польових та лабораторних досліджень з державної науково-технічної експертизи сортів рослин, як на замовлення держави, так і на замовлення суб'єктів господарювання різних форм власності;

3. Впровадження сучасних інформаційних технологій в дослідну справу державної наукової та науково-технічної експертизи сортів рослин;

4. Наявність сучасного та ефективного лабораторного обладнання для ідентифікації сортів рослин у сфері охорони прав на сорти рослин та сортової сертифікації;

5. Досвід у розробці проектів законодавчих і нормативно-правових актів у сфері охорони прав на сорти рослин та сортової сертифікації;

6. Розроблено та погоджено Тематичний план (програма) науково-дослідних робіт: «Науково-методичні засади (аспекти) науково-технічної експертизи сортів рослин» на 2017-2021 рр. в Мінагрополітики та зареєстровано в УкрІНТЕІ 6 (шість) наукових тематик;

7. Легалізовано бібліотечний фонд УІЕСР (Наказ УІЕСР від 16 листопада 2016 року №274-ОД «Про порядок обліку та оцінки бібліотечного фонду Українського інституту експертизи сортів рослин»);

8. УІЕСР підготував і провів науково-практичні конференції в якості організатора та співорганізатора: **2015 р.** 4 – організатор, 9 – співорганізатор; **2016 р.** 1 – організатор, 6 – співорганізатор; **2017 р.** 2 – організатор, 3 – співорганізатор;

9. Створено Раду молодих вчених;

10. Приєднано Український інститут експертизи сортів рослин та науково-практичний журнал «Plant Varieties Studying and Protection» (Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин) до проекту «Бібліометрика української науки»;

11. Приєднано Український інститут експертизи сортів рослин до консорціума ЕВЕРУМ;

12. УІЕСР включено до складу видавців спеціального випуску Інноваційне забезпечення селекційного процесу та технологій вирощування озимої пшениці» реферативного журналу «Агропромисловий комплекс України»;

13.3 нагоди оголошеного Продовольчою та Сільськогосподарською Організацією Об'єднаних Націй (ФАО) Міжнародного року зернобобових культур УІЕСР включено до складу видавців тематичного науково-додаткового бібліографічного покажчика вітчизняних та зарубіжних видань з фондів ННСГБ НААН «ЗЕРНОБОБОВІ КУЛЬТУРИ»

14. Забезпечено перереєстрацію науково-практичного журналу «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин». Видання включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук за двома галузями: сільськогосподарськими та біологічними (наказ Міністерства освіти і науки України № 515 від 16 травня 2016 р. «Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад від 12 травня 2016 року»);

15. Створено Електронний каталог науково-технічного фонду УІЕСР (на платформі ІРБІС);

16. Налагоджено співпрацю з ННСГБ щодо поповнення бібліотечного фонду за рахунок їх обмінного фонду;

17. Налагоджено обмін НТП із ВНЗ, НДУ НААН та НАН України;

18. Здійснюється розповсюдження науково-практичного журналу «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин» (описи на платформі ІРБІС) окрім обов'язкової розсилки до бібліотек ВНЗ, сільськогосподарської бібліотеки Республіки Білорусь;

19. Сформовано наукові профілі співробітників УІЕСР, забезпечено моніторинг індексу цитування та реєстрацію наукових працівників ORCID;

20. Професійна підготовка кадрів (ОКР Магістр, спеціальність: селекція і генетика, спеціалізація: сортовивчення і охорона прав на сорти рослин) на базі НУБіП України.

21. Сформовано висококваліфіковану редакційну колегію із залученням до неї провідних вітчизняних й зарубіжних науковців з високими імпаکت-фактором, індексом Гірша та наявністю друківаних праць у Web of Science Core Collection / Scopus, що дало змогу істотно підвищити авторитет журналу як міжнародного наукового видання, поліпшити процес добору наукових статей та якість їх рецензування, ведеться робота з приведення наукового здобутку членів редколегії та рецензентів до нових вимог Міністерства освіти і науки.

Впродовж 2015-2017 років пріоритетним напрямом науково-технічної діяльності УІЕСР залишалася державна науково-технічна експертиза сортів рослин. Керівництво наукової установи визначило наступні тенденції розвитку:

оптимізація інфраструктури наукової установи та подальший розвиток матеріально-технічної бази;

впровадження новітніх інформаційних технологій, розробок, програмних продуктів та інновацій для вдосконалення державної науково-технічної експертизи сортів рослин;

подальший розвиток міжнародних професійних контактів УІЕСР, вивчення та запровадження в Україні кращих практик проведення експертизи сортів рослин, удосконалення моделі формування національних сортових ресурсів держави та світових рослинних сортових ресурсів гармонізовано з країнами європейської спільноти.

Учений секретар

Н. Лещук